

De economische en monetaire unie

Kees Vendrik

Op vrijdag 3 mei j.l. organiseerden de Groen Links Tweede Kamerfractie en Groen Links in de EG een openbaar debat over de Economische en Monetaire Unie van Europa. Aanleiding hiervoor vormden de lopende InterGouvernementele Conferenties over de EPU (Europese Politieke Unie) en EMU. Binnen afzienbare tijd zullen de nationale parlementen van de twaalf EG-lidstaten een wijziging van het EG-Verdrag onder ogen krijgen. Hoogste tijd om te discussiëren over de sociaal-economische toekomst van Europa.

Nel van Dijk, Europarlementariër voor Groen Links, opende de middag met een aanval op de huidige Europese agenda. De marsroute naar de vervolmaking van de interne markt en de daaruit voortvloeiende europeanisering van het monetaire beleid voeren de boventoon in Brussel. De sociale en ecologische consequenties van de Europese vrije markt worden niet erg serieus genomen. Er is nog steeds sprake van een uitdijend "democratisch tekort" in de Europese besluitvorming. Er dreigt, zonder nadere Europese regels, verdere beleidsconcurrentie te ontstaan tussen de Europese staten in hun jacht op een zo gunstig mogelijke concurrentiepositie.

Van Dijk had geen principiële bezwaren tegen een Europees monetair beleid. Deze ontwikkeling leidt tot het afbreken van de Duitse monetaire hegemonie en kan dus een zekere democratisering van het monetaire beleid opleveren. Nationaal monetair beleid bestaat nu al nauwelijks meer. Zij vreesde voor de positie van Oost-Europa en de Derde Wereld en pleitte voor een internationaal gebruik van de toekomstige Europese munt (de Ecu) ten gunste van deze landen.

Co Welgraven, correspondent voor Trouw in Brussel, begreep niet wat Groen Links zag in de EMU, want de EMU is groen noch links. Het is een produkt van kapitalistische die-hards, in een economische veldslag verwickeld met Japan en de V.S. Een discussie over de EMU, in het duffe Nederland nauwelijks gevoerd, is eigenlijk al te laat. De ontwikkelingen zijn niet meer stop te zetten. Voor links alle hens aan dek om via de politieke unie het toekomstige en machtige bastion van de Europese centrale bank onder controle te krijgen. Dat kan en moet via het Europees parlement.

Na deze twee inleiders was het woord aan het forum van deskundigen.

Jeanne de Loos (ministerie van Financiën), vatte in haar bijdrage de belangrijkste kenmerken van de EMU (voltooiing interne markt, vaste wisselkoersen, monetair beleid in één hand) samen en benadrukte, dat elk land zijn eigen begrotingsbeleid zal kunnen blijven handhaven. Hetzelfde geldt voor de verschillen in de omvang van de collectieve sector van de EG-lidstaten.

De discussie spitste zich toe op het financieringstekort. *Leo van Eerden* (Internationale Betrekkingen, UvA, Amsterdam) vroeg zich af waarom voor excessieve tekorten regels dienden te komen. De regels, betoogde *De Loos*, waren nodig om excessieve tekorten te voorkomen, die verstorend zouden kunnen werken op het monetaire beleid. *Jacob de Haan* (Openbare Financiën, RU, Groningen) sloot zich hierbij aan. In zijn bijdrage benadrukte hij de noodzaak van sanering van de publieke financiën en sociale zekerheid. Andere uitgaven worden weggedrukt door de hoge rentelasten. Nederland leeft niet op een eiland. Europa dwingt tot aanpassing. Van cruciaal belang in de toekomst is de ontwikkeling van de loonkosten en de collectieve lasten spelen daarbij een belangrijke rol. *Van Eerden* poneerde de stelling, dat juist de marktontwikkeling een sociaal stelsel in het leven heeft geroepen. Wat is er nu zo anders aan de marktdynamiek dat we het sociale stelsel willen afbreken? Daarnaast zijn kapitaalkosten minstens zo belangrijk als de loonkosten. *De Haan en De Loos* benadrukten nogmaals, dat de markt wel degelijk grenzen stelt aan de collectieve sector en dat loonkosten uitermate belangrijk zijn. De internationale concurrentie dwingt daartoe. *S. van Eijkern* (Robeco) bezag de EMU zeer positief. Er komt één vrije markt, waar nieuwe beleggingsprodukten snel ingang kunnen vinden. Hij bepleitte een zo groot mogelijke onafhankelijkheid van de Europese Centrale Bank en zo min mogelijke bemoeienis van de politieke "waan van de dag" met het monetaire beleid. Deze opmerking bracht *Van Eerden* ertoe uit te spreken dat soms wel erg makkelijk de politieke legitimiteit en controle inzake het monetaire beleid terzijde wordt geschoven. In zijn bijdrage benadrukte hij dat de hegemoniale strijd tussen de drie economische grootmachten, V.S., Europa en Japan, de motor is achter de EMU. Europa wordt de grootste met een markt van 340 miljoen consumenten. Er valt een verdere verheviging van de mondiale concurrentiestrijd te verwachten. Monetair gezien zal Europa minder afhankelijk worden van de dollar en dat is gunstig, omdat de Verenigde Staten in het verleden niet hebben nagelaten deze internationaal zo belangrijke valuta te misbruiken voor eigen doeleinden. *Van Eerden* verraste de aanwezigen met zijn stelling, dat een Europese centrale bank en een munt ertoe leiden dat zo'n 230 miljard dollar aan reserves vrijvallen. Wat gaat er met deze middelen gebeuren? Hij was ervan overtuigd dat de politiek zich wel wilde buigen over een zinvolle besteding van deze middelen. Waarop *Van Eijkern* het enthousiasme temperde, door te stellen dat consumptieve besteding hiervan zou leiden tot een hogere inflatie.

In het slotdebat tussen de kamerleden *Ina Brouwer* (Groen Links), *Gerrit Terpstra* (CDA) en *Frans Weisglas* (VVD) werd een hartig woordje gewisseld over de sociale gevolgen van de Europese integratie. Verschillen van mening bestonden over de mate waarin de dreiging bestaat, dat landen (Nederland) hun sociale verworvenheden moeten prijsgeven als gevolg van een toenemende internationale beleidsconcurrentie. *Brouwer* introduceerde het voorstel om via minimumnormen voor bijvoorbeeld de collectieve lastendruk deze concurrentie aan banden te leggen. *Weisglas* benadrukte dat verdere ver-

laging van het Nederlandse peil nodig is en had evenals *Terpstra* geen behoefte aan minimumnormen. Waarbij *Terpstra* de hoogte van de collectieve lastendruk beschouwde als een "uitbuitingsgraad" door de bureaucratie. Ambtenaren hoeven niet zoveel te doen, er zijn ook andere groepen die uitstekend hun zaakjes kunnen regelen. *Weisglas* benadrukte dat prijsstabiliteit en een onafhankelijke ECB van groot belang zijn. Hij hoopt op de ontwikkeling van een democratisch Europees stelsel dat gevrijwaard blijft van de Nederlandse corporatistische overlegstructuren tussen marktpartijen. Aan een SER op Europese schaal had hij geen behoefte. Verder liet hij weten dat de VVD verdragswijzigingen zou afwijzen als er niet voldoende uitbreiding van democratie tegenover stond.

Een zinvol openbaar debat, zo luidde de conclusie van de vele aanwezigen bij de borrel na afloop. De Europese integratie, en zeker de EMU, en de gevolgen daarvan voor het sociaal-economisch beleid zijn nog te weinig onderwerp van een kritische discussie.